

תלמוד

קטע שלא נלמד

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה:

בשאלון זה פרק אחד — 100 נקודות
סך הכול — 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

למד היטב את המשנה ואת סוגיית הגמרא שבנספח. היעזר בפירוש רש"י. הסוגיה עוסקת בגזלן שהאכיל את בניו מן הגזלה או "הניח לפניהם" את הגזלה, כלומר הוריש להם אותה. השאלה הנידונה היא אם בניו של הגזלן הזה חייבים לשלם לנגזל בעבור הגזלה.

ענה על כל השאלות 1-10.

1. "אמר רב חסדא... כי תניא ההיא לאחר ייאוש".

א. "רצה מזה גובה רצה מזה גובה".

ציין מי הם שני האנשים שהנגזל רשאי לגבות מהם, וכתוב מהו הטעם להיתר לגבות מכל אחד מהם. (4 נקודות)

ב. הגמרא הקשתה מן הרישא של המשנה על דברי רב חסדא. הסבר את קושיית הגמרא. (4 נקודות)

ג. "אמר לך רב חסדא כי תניא ההיא לאחר ייאוש".

הסבר את המשנה על פי התירוץ שבציטוט, והסבר מדוע לפי הסבר זה אין סתירה בין המשנה ובין דברי רב חסדא.

(4 נקודות)

2. עיין בתוספות על המשנה, ד"ה "הגוזל ומאכיל".

א. "לאו דווקא מאכיל... אורחא דמילתא נקטי".

על פי דברים אלה של בעלי התוספות, הסבר מדוע לפי רב חסדא גם אילו היה נכתב במשנה "הגוזל ונותן לבניו",

לא היה הדין משתנה. (3 נקודות)

ב. "אי נמי... הסמוכין על שולחנו".

על פי דברים אלה של בעלי התוספות, הסבר מדוע נכתב במשנה דווקא "הגוזל ומאכיל". (3 נקודות)

3. "אם הניח לפניהם פטורין מלשלם: אמר רמי בר חמא זאת אומרת רשות יורש כרשות לוקח דמי".

א. "אמר רמי בר חמא זאת אומרת...".

הסבר את דברי רמי בר חמא, והסבר כיצד הוא הסיק את דבריו מן המשנה. (6 נקודות)

ב. עיין ברש"י, ד"ה "רשות יורש כרשות לוקח דמי".

הסבר כיצד קנו היתומים את הגזלה, והסבר בלשונך את ההוכחה של רש"י לכך. (4 נקודות)

4. "רבא אמר רשות יורש... אמר לך רבא הכי קאמר אם הניח להם אביהם אחריות נכסים חייבין לשלם".
- א. לפי רבא, מדוע הדין במשנה הוא שהיורשים פטורים מלשלם בעבור הגזלה במקרה שאביהם הוריש להם אותה? (3 נקודות)
- ב. "הא מדקתני סיפא..."
- על פי רש"י, הסבר את המקרה שבסיפא של המשנה ואת קושיית הגמרא על דברי רבא מן הסיפא של המשנה. (6 נקודות)
- ג. "אמר לך רבא..."
- הסבר את הסיפא של המשנה על פי דברי רבא. בתשובתך כתוב מה נחשב "דבר שיש בו אחריות". (5 נקודות)

5. סיכום ביניים: רמי בר חמא ורבא נחלקו בנוגע למקרה השני שברישא של המשנה ובנוגע לסיפא של המשנה. העתק למחברתך את הטבלה, וכתוב בה את המקרה השני שברישא ואת המקרה שבסיפא לפי רמי בר חמא ולפי רבא, ואת טעמי הדינים לפי כל אחד מהם.
- [הערה: תוכל לפרט את המקרים ואת הטעמים בכל דרך שתבחר, לאו דווקא באמצעות הטבלה.] (8 נקודות)

הטעם לדין	דין	מקרה	
	פטורין מלשלם	המקרה השני שברישא:	רמי בר חמא
	חייבין לשלם	המקרה שבסיפא:	
_____	פטורין מלשלם	המקרה השני שברישא:	רבא
	חייבין לשלם	המקרה שבסיפא:	

6. "והא מתני ליה... הניח להם אביהם אחריות נכסים חייבין לשלם".
- א. הסבר את ביאורו של רבי לסיפא של המשנה, והסבר מדוע יש סתירה בין ביאור זה ובין ההסבר של רבא לסיפא של המשנה. (6 נקודות)
- ב. רבא הסביר את המשנה על פי הברייתא של רבי אושעיא. כתוב בלשונך את ההסבר של רבא. בתשובתך כתוב את המילים מן הברייתא של רבי אושעיא שאינן מוזכרות במשנה. (6 נקודות)
7. "אמר מר אין הגזלה קיימת... אמר מר גזלה קיימת... לפני ייאוש".
- א. "נימא תיהווי תיובתא דרב חסדא".
- הסבר את הקושיה של הגמרא על דברי רב חסדא ואת התירוץ לקושיה זו. (6 נקודות)
- ב. "נימא תיהווי תיובתא דרמי בר חמא".
- הסבר את הקושיה של הגמרא על דברי רמי בר חמא ואת התירוץ לקושיה זו. (6 נקודות)

8. "רב אדא בר אהבה מתני... רשות יורש כרשות לוקח דמי".

על פי רב אדא בר אהבה, רמי בר חמא ורבא נחלקו בנוגע לברייתא שעוסקת בריבית.

א. הסבר את המקרה ואת הדין שבברייתא הזאת. (4 נקודות)

ב. הסבר כיצד הסיק רמי בר חמא את דבריו מן הברייתא הזאת. (4 נקודות)

9. "רבא אמר... לבריה לא מזהר ליה רחמנא".

א. לפי רבא, "רשות יורש לאו כרשות לוקח דמי", ובכל זאת הבנים אינם חייבים להחזיר את הריבית. הסבר מדוע.

(4 נקודות)

ב. עיין בדברי הרשב"א שלפניך, וענה על השאלה שאחריהם.

שאני התם דאמר קרא "אל תקח מאתו נשך ותרבית" (ויקרא, כ"ה, ל"ו) לדידיה אזהר לבריה לא אזהר. קשיא לי אם כן אף בגזלה נאמר כן דהא כתיב "והשיב את הגזלה אשר גזל" (ויקרא, ה', כ"ג), לדידיה אזהר רחמנא לבריה לא אזהר רחמנא? ונראה לי דאסיפא דקרא סמך דכתיב "וחי אחיך עמך" ["אל תקח מאתו נשך ותרבית ויראת מא-להיך וחי אחיך עמך"] דמיניה דרשינן בפרק איזהו נשך (בבא מציעא, סב, ע"א) אהדר ליה כי היכי דניחי בהדך [החזר לו כדי שיוכל לחיות עימך], וכיוון דמדעתיה יהיב, לא אזהר רחמנא אלא להאי דשקליה דניחי בהדיה. אבל לבריה דלא שקליה מיניה לא אזהר טפי מכל חד מישראל דליתן ליה כי היכי דניחי בהדיה.

(חידושי הרשב"א, בבא קמא דף קיב, עמוד א)

הסבר את שאלתו של הרשב"א בנוגע לתשובת רבא, ואת תשובת הרשב"א על פי ההסבר שלו לפסוק העוסק

באיסור ריבית. (6 נקודות)

10. "מאן דמתני לה אברייתא... אבל אברייתא רמי בר חמא כרבא מתני לה".

א. מדוע מי שסובר שרמי בר חמא אמר את דבריו בנוגע לברייתא, ודאי סובר שאפשר לומר דברים אלה בנוגע

למשנתנו? (4 נקודות)

ב. מדוע מי שסובר שרמי בר חמא אמר את דבריו בנוגע למשנתנו, יכול לומר שרמי בר חמא מסכים עם רבא בנוגע

לברייתא? (4 נקודות)

בהצלחה!